

**GOZOS
EN HONOR DE
NUESTRA SEÑORA
DE GRACIA**

**EXCELSA PATRONA
DE LA CIUDAD DE
VILA-REAL**

Pues vuestra gracia y candor
Celebra el mundo, Señora,
*Sednos siempre protectora
Madre de Gracia y amor.*

La gracia os ha prevenido
tan pura perfecta y bella
que la más radiante estrella
figuraros no ha podido
que Dios os ha concedido
de su gloria el es: tendor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia al ser concebida
os preservó del pecado
porque del Verbo humanado
eras Madre ya elegida,
y pues tan favorecida
os formó ya el Criador.
Sednos siempre, etc.

La Gracia así os preparaba
al gran misterio anunciado
por un Angel que, enviado
desde el cielo, os procalmaba
Virgen á quién Dios amaba
y Madre del Salvador.
Sednos siempre, etc.

La Gracia que perfecciona
los días de vuestra vida
de los cielos bendecida
emperatriz os corona;
y el Angel himnos entona

á la gloria del Señor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia pues que hasta el cielo
Señora, os ha sublimado,
á nosotros nos ha dado
de gracia eterno consuelo
regalando á nuestro suelo
vuestra Imágen por favor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia dejó afirmada
vuestra gloria sin mancilla
del Mijares en la orilla
donde fuisteis Madre amada
con regocijo encontrada,
por un sencillo pastor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia entonces probaron
nuestros padres fervorosos
porque afables y obsequiosos
como á su Madre os buscaron
y á nosotros nos legaron
de vuestro culto el honor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia que así os coloca
cual signo de confianza
de salud le da esperanza
al enfermo que os invoca
y al que vuestro manto toca
con fé pura y con fervor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia al agua naciente
junto á vuestra santa ermita
tal virtud le facilita
que al beberla reverente
encuentra todo paciente
alivios en su dolor.
Sednos siempre, etc.

La Gracia á Villarreal
por vos tanto le concede,
que ante vuestro nombre cede
toda plaga y todo mal
sois consuelo universal
del justo y del pecador.
Sednos siempre, etc.

La Gracia, pues perfeccione
nuestro celo y devoción
y de ser vuestra mansión
Villarreal fiel blasone
á sus hijos no abandone
vuestro auxilio bienhechor.
Sednos siempre, etc.

TORNADA

Si el Angel admirador
de vuestra gracia os adora.
*Sednos siempre protectora
Madre de gracia amor.*

V/. Permeteu, Verge Sagrada, que cante vostres lloances

R/. Enfortiu-me contra els enemics vostres.

ORACIÓ: OH Déu, Vós en feu la gràcia de venerar la benaventurada Verge Maria amb el dolç nom de Mare de Gràcia.
Concediu-nos aquest do: que tots els qui ens empareu davall el seu mantell, no ens veguem
desemparats del vostre amor. Per nostre Senyor Jesucrist. Amén.

L'ERMITORI DE LA MARE DE DÉU DE GRÀCIA DE VILA-REAL

El primer document que ens parla d'un possible lloc de culte on ara s'alça l'ermita és de 1375. El Consell Municipal de Vila-real concedeix una subvenció al frare ermità Bernat Fabra per a construir una cel·la en el terme de poble. Remotament caldria identificar-la amb la tradicional "Coveta" de l'Aparició, on podia haver rebut culte per primera vegada l'antiga imatge gòtica de la Mare de Déu de Gràcia.

Segons s'ha suposat, la primitiva ermita estaria construïda exactament damunt de la Coveta, en el lloc que actualment aprofita per exposar el reduït Museu de la Patrona. Les seues característiques arquitectòniques així ho fan entendre. Al 1502 el Bisbe de Tortosa autoritza la celebració de la Missa i Oficis divins a l'ermita de Santa Maria de Gràcia. Cinc anys més endavant, es construeixen uns porxos i una placeta davant l'ermitori antic i entre 1507 - 1514 s'edifica l'actual església.

Paralitzades momentàniament les obres, serà el notari vila-realenc Pere Gil qui torna a impulsar-les fins al seu arrematament. A finals del segle XVI, el Cronista Borrianenc Martí de Viciàna indica que l'ermita ja disfrutava de certa antigüetat i al 1577 s'estableixen ací els frares alcantarins de manera provisional durant dos anys.

La imatge de la Mare de Déu pasaria a venerar-se a partir de 1633 en el compartiment central d'un gran retaule de fusta, treballat per la prestigiosa família dels Ochando d'Almassora.

Tanmateix serà al segle XVIII quan l'ermita experimenta les obres de transformació i decoració mes importants entre les realitzades fins els nostres dies.

Així al 1739 i a iniciativa de l'Administrador de l'ermitori, En Pasqual Llorens, es decora l'arc de separació entre la nau principal i el presbiteri amb un excel·lent relleu amb el tema de l'Anunciació de Maria que encara subsisteix. Es tracta d'un dels motius artístics més singulars de l'ermita. Es representa l'anunciació de l'àngel a Maria, emmarcant-se tota la composició per columnes i arquitectures i coberta amb un baldaquí al gust del barroc, daurat per Francesc Vitar.

Tres anys més tard, de bell nou els Ochando d'Almassora construeixen els dos primes altars laterals, dedicats a Sant Antoni Abad i a la Visitació de Maria a la seua cosina Santa Elisabet. A partir d'eixe moment les obres, construccions i reformes en l'ermitori correran sense sol·lució de continuïtat.

Al 1743 comença la construcció i reforma de les dependències de l'ermita per als capellans, l'Ajuntament i els Administradors. Mes endavant també es construirà un Calvari en les proximitats de l'ermita i l'any 1752 es pinta, daura i decora tot l'interior de l'església. L'any anterior s'havia decorat també el sostre del presbiteri amb bellíssims àngels portadors dels anagrames de la Mare de Déu. Aquestes pintures encara es conserven amb perfecte estat al seu lloc original.

Els darrers anys del segle XVIII encara veuran noves obres en les dependències de l'ermita. Així l'any 1776 es compona el paviment del vestíbul de la casa dels ermitans amb petits cantals de riu, formant alguns dibuixos amb els símbols marians, que encara es conserva; es col·loquen els sòcols de ceràmica de Manises a la Coveta i es dota l'altar major d'un frontal imitació de pedra.

Amb el segle XIX, l'Ajuntament de Vila-real i els Administradors tornen a preocupar-se per la conservació dels edificis i per la dotació d'objectes artístics. S'enllosa el paviment del temple amb lloses de marbre, es pinten dos rellotges de sol en la façana de l'edifici i s'instal·la al 1886 el pouet en la baixada des de la placeta cap al Riu de Millars. Eixe mateix any D. José Ramón Batalla col·loca a les seues expenses l'actual paviment de l'ermitori.

Encara al 1889, l'escultor castellanenc Tomás Viciano construeix els altars laterals de Sant Vicent Ferrer i Sant Antoni, tallant poc després les imatges dels seus titulars. Finalment, al 1897 es recompona la decoració de la nau de l'ermitori.

El 1920, l'escultor de Vila-real José Ortells, realitza el popular "pastoret", un dels símbols del Termet, per ubicar-lo al mig de la basseta que s'hi troba al centre de la plaça frontera al Santuari. Precisament en aquest mateix ermitori el prestigiós escultor treballarà algunes de les imatges encarregades per distintes Confraries i Associacions Religioses de la població.

L'any 1936, a conseqüència de la guerra civil, l'ermita veu destrossada bona part del seu patrimoni, així com les imatges, pintures i altars. Els anys de la postguerra i a iniciativa de l'Ajuntament de la població, retorna el culte i es reconstrueixen imatges i altars. S'alça un nou retaule de fusta per a l'altar major, obra de Pedro Gil.

Pasqual Amorós i posteriorment Julio Pasqual Fuster realitzen l'actual imatge de la Mare de Déu de Gràcia, es reedifica el Calvari i es construeix un nou "peiró" de pedra, mentre que la façana del temple també experimenta algunes transformacions, posteriorment modificades.

Al 1986 tot el conjunt de l'ermitori experimenta profundes obres de rehabilitació i reforma, per tal d'adequar-lo a les actuals necessitats. Durant aquest any, per iniciativa de l'Ajuntament de Vila-real amb el recolzament de la Diputació de Castelló, el Santuari de la Mare de Déu de Gràcia veurà consolidada la seua antiga estructura, amb una sèrie d'obres considerades com les més importants entre les efectuades al llarg de tota la seua història. Les obres seran inaugurades solemnement el dia 4 de Setembre, coincidint amb l'inici de les festes de la patrona. Eixe mateix dia s'inauguren el Museu Etnològic Municipal i les Sales d'exposició del Legat de l'escultor Ortells.

Aquest any de 1992 i continuant el Consitori Vila-realenc amb el mateix interès mostrat durant tota la seua història cap aquest sagrat lloc, s'inaugura el gran Restaurant "El Molí" com a servei complementari per al pel·legrí o el curiós visitant que disfruta del emotiu paratge del Termet on es venera la Patrona de la Ciutat.

Antoni Losas Latorre
Josep Miquel Francés Camús

Aquesta és la lletra que actualment canta el poble de Vila-real a les principals solemnitats de la Patrona, Santa Maria de Gràcia. Estigueren escrits al 1866 pel prevere D. José Pascual Nàcher Lloret. Estigueren aprovats pel Bisbe de Tortosa, Dr. Benito Vallmitjana el 24 de Juliol d'aquell mateix any, concedint 40 dies d'Indulgència per cada estrofa que es cante o s'escolte cantar amb devoció.

Els vila-realencs els canten a l'ermita i també en les processons de baixada i pujada de la imatge al poble amb música popular. A l'Església Arxiprestal, els dies de la Novena, es canten amb música del capellà D. Joaquín Armengot Vidal, Sochantre de la Catedral de València. Son els goigs més divulgats, editats i popularitzats dels quatre textos que se'n coneixen. S'il·lustra amb un dibuix de Manuel Adsuara.

JUSTIFICACIÓ

La presente edición consta de 1.000 ejemplares, impresos en los talleres de Imprenta Sichert, promovida por el Ilmo. Ayuntamiento de la ciudad de Vila-real, con motivo de los festejos que se celebran en honor de la Virgen de Gracia. Vila-real, 1992.